

Emerytury 2020 r. – obowiązki pracodawcy

Wstęp

Od 1 marca 2020 r. ZUS przeprowadził waloryzację emerytur, rent i innych świadczeń. Emerytury i renty zostały podwyższone wskaźnikiem waloryzacji, nie mniej niż o określonej przepisami gwarantowaną kwotę. Dla większości świadczeń wyniosła ona 70 zł. Wzrosły też znacznie kwoty najniższych emerytur i rent. Zwaloryzowane zostały również różne dodatki do świadczeń, jednak w tym przypadku podwyżka będzie uwzględniała wyłącznie wskaźnik waloryzacji.

W pierwszej części książki omówione zostały zasady tegorocznej waloryzacji świadczeń. Dalsza część książki poświęcona jest osobom, które dopiero zamierzają ubiegać się o emeryturę, a także płatnikom składek, którzy takie osoby zatrudniają. Omówione zostały w niej warunki, na jakich można uzyskać emeryturę z tytułu ukończenia powszechnego wieku emerytalnego, jak również emeryturę wcześniejszą. Pracodawcy muszą również pamiętać, że pracownicy zbliżający się do powszechnego wieku emerytalnego podlegają ochronie przed zwolnieniem z pracy. Ochrona przedemerytalna przysługuje osobie, której brakuje nie więcej niż 4 lata do osiągnięcia wieku emerytalnego, jeżeli okres zatrudnienia umożliwia jej uzyskanie prawa do emerytury z osiągnięciem tego wieku (art. 39 Kodeksu pracy).

Warto też zapoznać się z obowiązkami, jakie pracodawcy mają wobec osób zamierzających przejść na emeryturę.

Ostatnia część książki poświęcona jest płatnikom składek zatrudniającym emerytów i rencistów. Można się z niej dowiedzieć o zasadach zgłaszania takich osób do ubezpieczeń społecznych i/lub do ubezpieczenia zdrowotnego (np. w razie zbiegu tytułów ubezpieczeniowych). Płatnicy składek powinni także wiedzieć, kiedy pracujący świadczeniobiorcy mogą dorabiać do emerytury bez ograniczeń. Jeśli natomiast pracujący emeryci lub renciści muszą się rozliczać z przychodów, to jakie obowiązki związane z ich rozliczaniem ciążą na pracodawcach/zleceńodawcach.

I. Waloryzacja świadczeń od 1 marca 2020 r.

Zasady waloryzacji w 2020 r. wprowadziła ustawa z 9 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r. poz. 252). W świetle przepisów tej ustawy waloryzacja świadczeń emerytalno-rentowych od 1 marca 2020 r. ma charakter procentowo-kwotowy.

Emerytury, renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, renty rodzinne, emerytury pomostowe, nauczycielskie świadczenia kompensacyjne oraz świadczenia i zasiłki przed-emerytalne zostaną podwyższone wskaźnikiem waloryzacji nie mniej niż o kwotę 70 zł.

Odpowiednio niższa gwarantowana podwyżka dotyczy rent z tytułu częściowej niezdolności do pracy (stanowiących 75% kwoty renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy) oraz emerytur częściowych (równych 50% pełnej kwoty emerytury). Świadczenia te są podwyższane wskaźnikiem waloryzacji, nie mniej niż odpowiednio o 75% i 50% pełnej gwarantowanej kwoty podwyżki. Oznacza to, że gwarantowana kwota waloryzacji w przypadku tych świadczeń wyniesie 52,50 zł (w odniesieniu do ww. rent) oraz 35 zł (w przypadku emerytur częściowych).

Procentowo-kwotowy charakter tegorocznej waloryzacji nie dotyczy jednak wszystkich świadczeń wypłacanych przez ZUS. Po pierwsze, wyłączone są z niego emerytury, nieobjęte gwarancją ich podwyższenia do kwoty najniższego świadczenia. Takie świadczenia podlegają podwyższeniu wyłącznie wskaźnikiem waloryzacji. To samo dotyczy różnego rodzaju dodatków i świadczeń wypłacanych przez ZUS obok emerytury lub renty.

Przyjęty w 2020 r. mechanizm waloryzacji procentowo-kwotowej (wskaźnikiem waloryzacji z minimalną gwarantowaną podwyżką) korzystny jest dla wszystkich emerytów, którzy pobierają stosunkowo niskie świadczenia. Ustalenie wskaźnika waloryzacji na poziomie 103,56% oraz gwarantowanej minimalnej kwoty waloryzacji w wysokości 70 zł skutkuje tym, że na wyższą podwyżkę niż ta, która wynikałaby z ogólnie obowiązujących regulacji (tj. podwyższenia wyłącznie wskaźnikiem waloryzacji), mogą liczyć osoby pobierające emerytury w kwocie ok. 1966 zł miesięcznie.

Osoby pobierające wyższe emerytury nic nie zyskają na zastosowanym w 2020 r. mechanizmie waloryzacji, ale też nic na nim nie tracą. Ich świadczenia zostaną podwyższone wskaźnikiem waloryzacji 103,56%, tak jak miałyby to miejsce w przypadku, gdyby waloryzacja była przeprowadzona w tym roku według ogólnie obowiązujących zasad.

PRZYKŁAD 1

Pani Hanna pobiera emeryturę, której wysokość na koniec lutego 2020 r. wynosi 1550 zł. Podwyższając jej świadczenie w marcu 2020 r., ZUS w pierwszej kolejności ustali, o ile świadczenie to wzrosłoby przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji 103,56%. Kwota otrzymana w wyniku pomnożenia wysokości świadczenia przez ten wskaźnik wyniesie 1605,18 zł ($1550 \text{ zł} \times 103,56\%$). W związku z tym, że uzyskana kwota podwyżki (55,18 zł) byłaby niższa od 70 zł, świadczenie zostanie podwyższone od 1 marca 2020 r. o tę gwarantowaną kwotę. Emerytura po waloryzacji wyniesie więc 1620 zł ($1550 \text{ zł} + 70 \text{ zł}$).

PRZYKŁAD 2

Pan Witold pobiera emeryturę, której wysokość ustalona na koniec lutego 2020 r. wynosi 3130 zł. Waloryzując to świadczenie od 1 marca 2020 r., ZUS podwyższy je wskaźnikiem waloryzacji 103,56% do kwoty 3241,43 zł. Podwyżka świadczenia wyniesie 111,43 zł.

Od 1 marca 2020 r. dość istotnie wzrosły również kwoty najniższych świadczeń (np. najniższa emerytura wzrosła o 100 zł z kwoty 1100 zł do kwoty 1200 zł). Nowe ich wysokości zostały ustalone we wspomnianej powyżej ustawie zmieniającej wprowadzającej zasady waloryzacji w 2020 r. Wymieniliśmy je w tabeli 1.

Od 1 marca 2020 r. zostały podwyższone również różnego rodzaju dodatki do świadczeń. ZUS podwyższył je wskaźnikiem waloryzacji wynoszącym 103,56%, a więc bez zastosowania gwarantowanej kwoty waloryzacji. Od 1 marca 2020 r. wskaźnikiem waloryzacji 103,56% zostały również podwyższone kwoty maksymalnego zmniejszenia emerytury i renty w przypadku osiągania przychodu przekraczającego 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, nie wyższego niż 130% tego wynagrodzenia (nowe wysokości tych kwot – patrz str. 7–8).

Ponadto w wyniku waloryzacji od 1 marca 2020 r. została podwyższona kwota nowo przyznawanego świadczenia przedemerytalnego – do wysokości 1210,99 zł, a także gwarantowana kwota świadczenia i zasiłku przedemerytalnego zmniejszanego wskutek osiągania przychodu przekraczającego 25% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, a nieprzekraczającego 70% przeciętnej płacy – do wysokości 605,50 zł.

Tabela 1. Kwoty dodatków i świadczeń od 1 marca 2020 r.

Rodzaj dodatku (świadczenia)	Kwota dodatku (świadczenia) od 1 marca 2019 r. do 29 lutego 2020 r. (w zł)	Kwota dodatku (świadczenia) od 1 marca 2020 r. do 28 lutego 2021 r. (w zł)	Kwota podwyżki od 1 marca 2020 r. (w zł)
1	2	3	4
Dodatek pielęgnacyjny za tajne nauczanie, dodatek kombatancki	222,01	229,91	7,90
Dodatek pielęgnacyjny dla inwalidy wojennego (150% pielęgnacyjnego)	332,02	344,87	12,85
Dodatek pieniężny do renty inwalidy wojennego	850,00	880,26	30,26
Dodatek dla sieroty pełnej	417,27	432,12	14,85
Dodatek kompensacyjny (15% dodatku kombatanckiego)	33,31	34,49	1,18

1	2	3	4
Świadczenie pieniężne dla byłych „żołnierzy górników”	od 11,13 (za jeden pełny miesiąc) do 222,01 (za 20 pełnych miesięcy) w okresie od 1 marca do 30 września 2019 r. oraz 222,01 zł bez względu na liczbę miesięcy pracy w okresie od 1 października 2019 r. do 29 lutego 2020 r.	229,91	7,90
Świadczenie pieniężne dla osób deportowanych do pracy przymusowej (w zależności od liczby pełnych miesięcy trwania pracy)	od 11,13 (za jeden pełny miesiąc) do 222,01 (za 20 pełnych miesięcy)	od 11,53 (za jeden pełny miesiąc) do 229,91 (za 20 pełnych miesięcy)	od 0,4 (za jeden pełny miesiąc) do 7,90 (za 20 pełnych miesięcy)
Dodatek dla poszkodowanego weterana	od 110,00 do 880,00 w okresie od 1 marca do 10 października 2019 r. oraz od 55 zł do 1430 zł w okresie od 11 października 2019 r. do 29 lutego 2020 r.	od 60 do 1560	od 5 do 130

Tabela 2. Kwoty najniższych świadczeń od 1 marca 2020 r.

Rodzaj najniższego świadczenia	Kwota najniższego świadczenia obowiązująca do 29 lutego 2020 r. (w zł)	Kwota świadczenia obowiązująca od 1 marca 2020 r. (w zł)	Kwota podwyżki (w zł)
Emerytura, emerytura pomostowa, nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz renta rodzinna	1100	1200	100
Renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy	825	900	75
Renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem lub chorobą zawodową oraz najniższa renta rodzinna wypadkowa	1320	1440	120
Renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem lub chorobą zawodową	990	1080	90